

بسمه تعالی

خلاصه گزارش بیستین جلسه شورای آینده‌نگاری و نظریه‌پردازی سلامت فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران

پنج‌شنبه ۱۳۹۱/۹/۳۰

الف) مقدمه:

مطلب جمعیت در بحث سیاست‌های کلان و کلی نظام مطلب بسیار مهمی است. مقام معظم رهبری اخیراً در خصوص پرداختن به این مهم توصیه‌هایی فرمودند، و بر افزایش و مدیریت صحیح جمعیت، و برقراری جلسات تبیینی توسط نخبگان و استفاده از همه وسایل برای اصلاح وضعیت تأکید نمودند. پیرو فرمایشات ایشان بخش‌های فرهنگی کشور، مجلس شورای اسلامی و مجامع علمی مختلف به بحث و نشست‌هایی در این رابطه پرداختند. بحث جمعیت به عنوان یک موضوع مهم مرتبط با سلامت در دستور کار شورای آینده‌نگاری و نظریه‌پردازی سلامت فرهنگستان علوم پزشکی قرار داشت، و با توجه به شرایط پیش رو و در راستای فرمان مقام معظم رهبری جلسه بیستم شورای آینده‌نگاری، موضوع راهبردهای سیاست‌های جمعیت و تأثیر آن بر سلامت را با حضور اعضای شورا و تعدادی از فرهیختگان علمی و اجرایی سلامت، جمعیت‌شناسی، علوم اجتماعی، آمار و اقتصاد کشور به بحث گذاشت.

ب) موضوع:

راهبردهای سیاست‌های جمعیت و تأثیر آن بر سلامت

ج) محورهای اصلی بحث:

۱. اهمیت و نقش سیاست‌های جمعیتی
۲. ضرورت شناخت درست و جامع مسایل جمعیتی
۳. چالش‌های جمعیتی در جمهوری اسلامی ایران
۴. راه حل سیاست‌های جمعیتی موجود از دیدگاه سیاستگذاران جمعیتی در کشور
۵. تحولات اخیر باروری
۶. دلایل و تأثیر سیاست‌های تشویقی در کشور

د) چالش‌های اصلی:

۱. عدم برنامه‌ریزی و مدیریت جمعیت به قدر لازم
۲. افت باروری و پیامدهای منفی کاهش باروری در سالهای آینده
۳. تردیدناپذیر بودن پیامدهای منفی کاهش باروری در سالهای آینده و تأثیر آن بر همه ابعاد جمعیتی با توجه به پویایی تغییر رفتار
۴. تأثیر القاء ایراد بر برخی موارد قانون اساسی بر مؤلفه‌های جمعیت در کشور
۵. عدم توجه کامل به همه عوامل و مؤلفه‌های مرتبط با رشد جمعیت و تمرکز روی برخی دیگر، مثل تمرکز بر کاهش سن ازدواج و عدم عنایت کافی بر هرگز ازدواج نکرده‌ها
۶. مداخله غیر تخصصی برخی افراد در بحث جمعیت و احتمال تصمیم‌گیری غیر کارشناسانه
۷. عدم پیوست مناسب مسایل مربوط در قوانین مصوب گذشته
۸. دشواری بازگشت باروری به سطوح بالا در کشورهایی که میزان باروری آنها در سطح پایین است.
۹. تهدید سلامت مادران و کودکان بدلیل مداخله غیر تخصصی در حیطه افزایش جمعیت و تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری بدون واقع‌نگری کافی
۱۰. عدم توجه کافی به تدوین سیاست‌های جمعیتی به صورت مجموعه تدابیر بهبود وضعیت جمعیت، جامع و انعطاف‌پذیر و پرداختن و تأکید بیش از حد به بحث رشد جمعیت یا باروری در گذشته
۱۱. عدم توجه کافی در تدوین سیاست‌های هوشمند کنترل جمعیت و تنظیم خانواده

پیشنهادات کلی:

۱. وظیفه همه است که در قبال دستور و نظر مقام معظم رهبری با درک و قضاوت صحیح از فرمایشات ایشان عمل کنند. باید همه بخش‌های سیاست‌گذاری و اجرایی کشور الزامات و منابع اجرایی شدن آنرا فراهم کنند.
۲. کشورها اگر بتوانند جمعیت را درست مدیریت کنند یکی از عوامل اقتدار است. سیاست‌های جمعیتی صرفاً بحث رشد جمعیت یا باروری نیست و بایستی جامع و انعطاف‌پذیر باشد و وظیفه دولتها است که همواره این سیاستها را ارزیابی و تجدیدنظر کند.
۳. پایه‌های فرهنگی، اجتماعی، ذهنیت، تفکر، الگو و سبک زندگی موجب تغییرات جمعیت است. بنابراین کارها، فعالیت‌ها و اختیارات ناظر بر تغییر تفکر و رفتار و فرهنگ‌سازی باشد.

۴. موضوع جمعیت یک موضوع کاملاً کلان و دراز مدت است، موضوع باید به یک گفتمان دائمی تبدیل شود و برای دستیابی به اهداف سیاستهای جدید باید تعهد سیاسی همگانی در سطح همه دستگاههای ملی و تصمیم‌ساز کشور تقویت شود.
۵. در سوابق بنظر میرسد منطق تصمیم‌گیری مقطعی بوده است، درست اندیشی درباره مصالح آینده کشور، الزام به اثرگذاری بر افزایش سطح باروری و تأمین نیازهای جمعیت موجود و آینده، نیازمند اتخاذ سیاستهای سنجیده و برنامه‌ریزی‌های آینده‌نگرانه است.
۶. با پرهیز از تعصب خاص و عدم یکسان‌پنداری رشد جمعیت در طبقات گوناگون اقتصادی و اجتماعی کشور، باید در سیاست‌گذاری جمعیت یک سری سیاستهای هوشمند اتخاذ شود.
۷. در برنامه‌ریزی سیاست اصلی باید بر ازدواج، کارآفرینی و اشتغال جوانان متمرکز و تسهیلات آن فراهم گردد.
۸. اعمال سیاستهای دستوری و تشویق‌های غیر علمی تأثیر قابل ملاحظه‌ای بر افزایش باروری نمی‌گذارد. اصلاح و تغییر رفتار تدریجی و علمی و توجیه پذیر ساختن مشوق‌های مستقیم مورد تأکید بیشتر قرار گیرد.
۹. با توجه به جهت‌گیریهای جدید، واقع‌نگری، دقت، دورنگری کامل، پرهیز از شتابزدگی و تصمیم‌های تهدید کننده سلامت جامعه ضروری است.
۱۰. چون بحث الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت در دستور کار مقام معظم رهبری است، پیشنهاد می‌شود از طرف فرهنگستان و وزارت بهداشت هماهنگی شود تا موضوع جمعیت در حضور ایشان در یکی از جلسات طرح و مورد بحث قرار گیرد.
۱۱. در راستای تجدید نظر در سیاستهای جمعیتی و برای ایجاد زیرساختهای اجتماعی، اقتصادی و زیستی و برقرار کردن توازن میان کمیت و کیفیت جمعیت، تشکیل «شورای عالی جمعیت» یا «شورای عالی مدیریت جمعیت» در کشور پیشنهاد می‌شود.
۱۲. باید از فرصت پنجره طلایی جمعیت موجود که فرصت برنامه‌ریزی ارزشمندی برای مدیریت جمعیت در آینده می‌دهد، بخوبی بهره‌گیری شود.
۱۳. فرهنگستان مسئولیت بزرگی در بحث جمعیت پیدا کرده است، و لازم است که با تشکیل جلسات تبیینی با حضور نخبگان، در جهت پاسخگویی به مطالبه مقام معظم رهبری درباره جمعیت کیفی و جمعیت نخبگی در این موضوع مداخله نماید.